

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága a dr. Bassola Zoltán ügyvéd által képviselt felperesnek a ... jogtanácsos által képviselt alperes ellen felmondás jogellenességének megállapítása és a jogkövetkezmények alkalmazása iránt a Pest Megyei Munkaügyi Bíróságon 10.M.624/2002. szám alatt megindított és a Pest Megyei Bíróság 8.Mf.25.189/2005/8. számú ítéletével befejezett perében a jogerős ítélet ellen a felperes és az alperes részéről előterjesztett felülvizsgálati kérelem folytán a 2007. szeptember 19-én megtartott nyilvános tárgyaláson meghozta a következő

r é s z í t é l e t e t :

A Legfelsőbb Bíróság a Pest Megyei Bíróság 8.Mf.25.189/2005/8. számú ítéletének azt a rendelkezését, amellyel

- az elmaradt munkabér összegét leszállította, az étkezési hozzájárulás és a felmentési időre járó átlagkereset címén alperes marasztalását, valamint a kártyapénz iránti kereset elutasítását helybenhagyta, hatályában fenntartja,
- a végkielégítés összegét leszállította, hatályon kívül helyezi és az elsőfokú bíróság ítéletében a jogellenes megszüntetésre tekintettel járó végkielégítés címén történt marasztalás összegét 2.213.556 (kettőmillió-kettőszáztizenháromezer-ötszázötvenhat) forintra felemeli, továbbá kötelezi az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek - tizenöt nap alatt - 255.000 (kettőszázötvenötezer) forint végkielégítést és annak 1996. április 2-ától 2001. december 31-éig járó évi 20 százalékos, 2002. január 1-jétől 2004. december 31-éig évi 11 százalékos, 2005. január 1-jétől 2005. június 30-ig évi 9 százalékos, 2005. július 1-jétől 2005. december 31-ig évi 7 százalékos, 2006. január 1-jétől 2006. június 30-ig évi 6 százalékos, 2006. július 1-jétől 2006. december 31-ig évi 6,25 százalékos, 2007. január 1-jétől 2007. június 30-ig évi 8 százalékos, 2007. július 1-jétől évi 7,75 százalékos kamatát,
- a nem vagyoni kártérítés iránti keresetet elutasította és a vagyoni kártérítés iránti kereset elutasítását helybenhagyta - a munkaügyi bíróság ítéletének érintett rendelkezéseire is kiterjedően - hatályon kívül helyezi és a kártérítés iránti

kereset tekintetében a munkaügyi bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasítja,

- az alperes által fizetendő első és másodfokú együttes perköltség összegét megállapította, hatályon kívül helyezi és kötelezi az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek - tizenöt nap alatt - 216.000 (kettőszáztizenhatezer) forint együttes első, másodfokú és felülvizsgálati eljárási részköltséget.

.

Egyebekben a jogerős ítéletet nem érinti.

A hatályon kívül helyezett rész tekintetében a felperes felülvizsgálati eljárási költségét 120.000 (százhuszezer) forintban állapítja meg.

A felülvizsgálati eljárás illetékét az állam viseli.

I n d o k o l á s

A Legfelsőbb Bíróság az Mfv.II.10.422/2001/4. számú végzésében a Pest Megyei Bíróság 8.Mf.21.829/1999/16. számú közbenső ítéletét - a Pest Megyei Munkaügyi Bíróság 2.M.75/1997/36. számú közbenső ítéletére is kiterjedően - hatályon kívül helyezte és a munkaügyi bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította.

A végzésben adott iránymutatás alapján lefolytatott eljárás eredményeként a Pest Megyei Munkaügyi Bíróság a 2.M.624/2002/19. számú rész- és közbenső ítéletében megállapította, hogy a felperes az I. rendű alperesnél állt munkaviszonyban, és az alperes 1995. október 2. napján kelt ... számú felmentése jogellenes. A II. és III. rendű alperesekkel szemben a keresetet elutasította.

A Pest Megyei Bíróság a 8.Mf.25.055/2005/5. számú rész- és közbenső ítéletében az elsőfokú bíróság közbenső ítéletét azzal hagyta helyben, hogy a felperes munkaviszonya az I. rendű alperesnél 2004. április 30. napján szűnik meg.

A munkaviszony jogellenes megszüntetéséhez fűződő járulékos követelések tekintetében a munkaügyi bíróság az eljárást folytatta.

Megállapította, hogy a felperes 1995. február 20-ától 1996. február 29-éig volt táppénzes állományban, március 4-től keresőképes. Az I. rendű alperes intézkedése folytán 1996. június 4-ig havi 42.500 forint munkabérben részesült. 1996. november 15-ig ellátatlan volt, majd 1999. november 30-ig a ... Kórházban gyermekorvosként dolgozott. 1999. december 1. napjától I. csoportú rokkantság

alapján havi 44.273 forint rokkantsági nyugdíjat állapítottak meg részére.

A munkaügyi bíróság a jogellenesség jogkövetkezményeként az Mt. 100. § (1) bekezdése alapján kötelezte az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek az 1996. június 5. és november 14-e közötti időre 226.028 forint elmaradt munkabért, 10.050 forint étkezési hozzájárulást. A 13. havi illetmény, az iskolaorvosi díj és a kártyapénz címén előterjesztett igényeit azonban megalapozatlannak találta, mert az Mt. a munkaviszonyban állók részére 13. havi illetmény kifizetéséről nem rendelkezik, a felperes 1995. augusztus 23-án írásban bejelentette, hogy iskolaorvosi munkát nem végez, a kártyapénzt pedig jutalom címén kapta.

A munkaügyi bíróság jogi álláspontja szerint a felperes a felmondás időpontjában nem minősült rokkant nyugdíjasnak, ezért az Mt. 100. § (2), (4) és (5) bekezdésére hivatkozással 1.026.000 forint összegű háromszoros végkielégítést és 85.000 forint felmentési időre járó munkabért ítélt meg részére.

Elfogadta a kirendelt igazságügyi orvosszakértői és pszichiátriai szakvéleményt atekintetben, hogy a munkáltatói felmondás és a felperes depressziós állapota között az okozati összefüggés kimutatható, ezért az alperest 500.000 forint nem vagyoni kártérítés megfizetésére kötelezte. Az elmaradt bér és a rokkantsági nyugdíj különbözete iránt előterjesztett vagyoni igényt, valamint a felperes további igényeit elutasította.

A felperes és az alperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság ítéletében az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatta, és

- a 226.028 forint elmaradt munkabért összegét számítási hiba miatt 187.388 forintra leszállította,
 - a felperes nem vagyoni kártérítés iránti keresetét elutasította,
 - az 1.026.000 forint végkielégítés összegét 368.926 forintra leszállította,
 - mellőzte a felperes perköltség fizetési kötelezettségét,
 - az alperest pedig 150.000 forint együttes első- és másodfokú perköltség megfizetésére kötelezte. Egyebekben az ítéletet helybenhagyta.
- .

A másodfokú bíróság a munkaügyi bírósággal ellentétben úgy ítélte meg, hogy a társadalombiztosításról szóló 1975. évi II. törvénynek (T.) a felmondás időpontjában hatályos 47. § a), b) és c) pontjában meghatározott feltételek megvalósultak, a felperes a rokkantsági nyugdíjra jogosult volt, ezért az akkor hatályos Mt. 95. § (2) bekezdése szerint végkielégítés nem illette meg. A jogellenesség

jogkövetkezményeként a felmondás időpontjában hatályos Mt. 100. § (2) bekezdése alapján csupán az Mt. 95. § (4) bekezdés a) pontjában meghatározott összeg kétszerese jár.

A másodfokú bíróság az orvosszakértői véleményt annak hiányos adatai miatt a felperes vagyoni és nem vagyoni kárigényének alátámasztására szolgáló elegendő bizonyítékként nem fogadta el, és az eset összes körülményeit mérlegelve az alperes nem vagyoni kártérítésre kötelezését mellőzte.

A másodfokú bíróság a Pp. 24. § b) pontja alapján megállapított 2.213.556 forint pertárgyérték alapján a pernyertesség és pervesztesség arányát figyelembe véve az alperest kötelezte a felperes együttes első-, másodfokú perköltsége megfizetésére.

A jogerős ítélet ellen a felperes és az alperes is felülvizsgálati kérelmet terjesztett elő.

A felperes a felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítéletet a végkielégítésre való jogosultsága és annak összegszerűsége, a felmentési időre járó átlagkereset, az iskolaorvosi díj, a kártyapénz, az elmaradt munkabér és a rokkantsági nyugdíj különbözete, valamint a nem vagyoni kártérítés és a perköltség tekintetében támadta. Álláspontja szerint a másodfokú bíróság jogsértően állapította meg, hogy a rokkantsági nyugdíjra jogot szerzett, és ezért végkielégítésre nem volt jogosult. A rokkantsági nyugdíjigény benyújtásakor a törvényben (T. 47.§) és a végrehajtási rendeletében (R. 107. §) meghatározott feltételekkel nem rendelkezett, mivel nem valósult meg az a feltétel, hogy az 1995. április 28-án történt igénybejelentését megelőző 180 nap alatt keresőképtelensége miatt megszakításokkal legalább 72 napon át nem dolgozott, ezt követően pedig újabb igényt nem jelentett be. A végkielégítés összegszerűségét is kifogásolta, fenntartva azt az álláspontját, hogy 1997. szeptember 1-jén a jogviszonya közalkalmazotti jogviszonnyá alakult volna át, ezért a bíróság által figyelembe vett havi 57.000 forint munkabérrel szemben havi 192.000 forinttal kellett volna számolni, és háromszoros végkielégítést megítélni, melynek összege 3.456.000 forint. Az iskolaorvosi díj elmaradása is a munkaviszony jogellenes megszüntetésével kapcsolatban felmerült kár, amelynek elbírálásánál nem vehető figyelembe az 1995. augusztus 23-án kelt kézírásos nyilatkozat. A 307.708 forint kártyapénz tekintetében eseti döntésre hivatkozva állította, hogy a munkaviszonyban álló orvosok részére folyósított kártyapénz munkabérnek minősül. Mindezen kereseti kérelmei tekintetében a jogerős ítélet rendelkezéseinek a hatályon kívül helyezését, és a munkaügyi bíróság ítéletének megváltoztatásával e kereseti kérelmeinek helyt adó határozat hozatalát kérte. A rokkantsági nyugdíjba helyezése napjától, 1999. december 1-jétől 2004. április 30-ig tartó időre vonatkozó vagyoni

és a nem vagyoni kártérítési igénye elutasítását illetően a Pp. 182. § (3) bekezdése megsértését amiatt panaszolta, hogy a bíróságok szakkérdésben az igazságügyi szakértői véleménnyel szemben foglaltak állást. Ebben a körben a jogerős ítéletnek a munkaügyi bíróság ítéletére is kiterjedő hatályon kívül helyezését, és az elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását kérte.

Az alperes a felülvizsgálati kérelmében vitatta, hogy a felmondás időpontjában hatályos Mt. 100. § (1) bekezdése alapján elmaradt munkabér illette meg a II. rokkantsági csoportba tartozó felperest, aki emiatt teljesen munkaképtelennek minősült, és ennél fogva munkabérre sem volt jogosult. Eseti döntésekre hivatkozott az étkezési hozzájárulás iránti igény megalapozatlanságának alátámasztására, és a két havi átlagkeresetnek megfelelő végkielégítés megfizetésére kötelezését is jogellenesnek tartotta, mivel felperest az egészségügyi állapota miatt az eredeti munkakörében semmiképpen sem lehetett volna visszahelyezni. Kifogásolta, hogy a bíróságok a felperes nyilatkozatát fogadták el az átlagkereset összegszerűségének megállapítását illetően. Ezért a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését, a munkaügyi bíróság ítéletének megváltoztatását és a felperes keresetének elutasítását kérte.

Végül a felperes és az alperes egyaránt a Pp. 75. §-a és 81. § (2) bekezdése megsértését állította. A felperes a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003.(VIII.22.) IM rendeletnek megfelelő ügyvédi munkadíj megállapítását, míg az alperes a pertárgy értékére figyelemmel a perköltségben való marasztalásának csökkentését kérte.

A felperes felülvizsgálati kérelme részben alapos, az alperes felülvizsgálati kérelme nem alapos.

1. Az alperes a felülvizsgálati kérelmében tévesen hivatkozott arra, hogy a felperest 1996. június 5-e és november 14-e közötti időre elmaradt munkabér nem illette meg, mert a megállapított munkaképesség-csökkenésére tekintettel munkabérre sem lett volna jogosult. Az orvosilag megállapított munkaképesség-csökkenés ugyanis nem zárja ki azt, hogy a munkavállaló döntésétől függően, megmaradt munkaereje megfeszítésével továbbra is a korábbi munkáját végezze. A felperes 1996. május 4-étől keresőképes volt, és a perben nem nyert bizonyítást, hogy ezt követően gyermekorvosként a munkakörét nem tudta volna ellátni. A felperes a jelzett időtartam alatt ellátatlan volt, ezért a másodfokú bíróság jogszabálysértés nélkül hagyta helyben

- a számszaki hibát kijavítva - az elsőfokú bíróság ítéleti döntését az elmaradt munkabér tekintetében.

2. A felperes az iskolaorvosi teendőket az 1995. augusztus 23-án kelt írásbeli nyilatkozata szerint saját elhatározásából nem látta el. A felperes ennek a nyilatkozatnak a megtételét a jogi képviselőjéhez írt levélben beismerte (19/F/2. sorsz. alatt csatolt irat). Ebben ugyan kényszerhelyzetet említ, de jognyilatkozatát az Mt. 7. §-a alapján nem támadta meg. Mindezekre tekintettel - a felülvizsgálati állásponttal szemben - a nyilatkozat a bizonyítékok körében értékelhető volt, és az abból levont következtetés nem okszerűtlen, a felperes ugyanis az iskolaorvosi teendőket már a felmentést megelőzően sem látta el.

3. Az ún. kártyapénzből a költségekhez való hozzájárulás, vagy más címen is adható juttatás. A per adatai szerint a felperes a kártyapénzből egy ízben, 1994. májusában jutalom címén részesült. A további évekre vonatkozóan a kártyapénzből történt kifizetésre nézve adat nem áll rendelkezésre. Az 1996. évi elmaradt munkabér alapjául szolgáló átlagkereset számítását pedig a felperes nem vitatta az 1994. évi jutalom szempontjából. Minderre figyelemmel a másodfokú bíróság nem sértett jogszabályt, amikor a kártyapénz tekintetében az elsőfokú bíróság elutasító döntését helybenhagyta.

4. Az étkezési hozzájárulás a felperest az Mt. 100. § (1) bekezdése alapján elmaradt egyéb járandóság címén megillette. Az alperes ezzel ellentétes felülvizsgálati érvelése - az elmaradt munkabér tekintetében kifejtett indokolásra is figyelemmel - nem helytálló.

5. A felperes végkielégítés iránti igénye tekintetében helyes az elsőfokú bíróság álláspontja, miszerint a felperest a munkaviszonya időtartama alapján hat havi átlagkereset illette meg, és nem esett az Mt. 95. § (2) bekezdésében szereplő kizáró feltétel alá. A rokkantsági nyugdíjra való jogosultságnak a T. 47. § a) és b) pontjában meghatározott feltételeinek ugyan megfelelt (orvosi értelemben vett rokkantsága fennállt, a szükséges szolgálati időt megszerezte), de a c) pont szerinti feltétel nem állt fenn, mivel a „rendszeresen nem dolgozik” az R. 107. § (1) bekezdés a) és b) pontja szerint nem állapítható meg. E hiányzó feltételt nem pótolta a felmondást megelőzően több mint fél évvel a rokkantsági nyugdíj iránt benyújtott kérelem, amelyet elutasítottak. A felperes a felmondásig újabb igénybejelentést nem tett, és arra nem is volt köteles, mivel az egészségileg megrokkant munkavállaló ereje fokozott megfeszítésével elláthatja a munkakörét, amint az a felperes esetében az 1996. november 15-étől történt alkalmazását követően meg is történt.

6.

A jogosultság kérdésében helyes elsőfokú ítéleti döntés a végkielégítés összegszerűsége tekintetében részben téves. A felperest a munkaviszonya munkáltatói felmondása folytán az Mt. 95. § (1) bekezdése és (4) bekezdés f) pontja alapján hat havi

átlagkeresetének megfelelő összegű végkielégítés illetve meg, amely az Mt. 97. § (2) bekezdése szerint az utolsó munkában töltött napon volt esedékes. E hat havi végkielégítést tehát a felperes havi 42.500 forint munkabére alapulvételével kell számítani, ez 255.000 forintot (42.500x6) tesz ki, amely után az esedékesség napjától kell a késedelmi kamatot megfizetni.

A felperest a jogellenesség jogkövetkezményeként az Mt. 100. §-ának perbeli időben hatályos (2) bekezdése alapján a végkielégítés kétszeresének megfelelő összeg illeti meg, amely az (5) bekezdés szerinti időpontban vált esedékessé. Ennek megfelelően a felperes a jogviszonya jogellenes megszűnését megállapító határozat jogerőre emelkedésekor járó, az időközbeni bérfejlesztésre tekintettel mérlegeléssel megállapított összegű átlagkereset alapulvételével számított (12x184.463), összesen 2.213.556 forint összegre jogosult.

Az átlagkereset összegszerűségét a másodfokú bíróság a felperes nyilatkozatára is tekintettel a Pp. 206. § (3) bekezdése alapján mérlegeléssel, a közalkalmazotti besoroláshoz közelálló mértékben jogszabálysértés nélkül állapította meg. A felperes a felülvizsgálati kérelmében a közalkalmazotti illetménytől kismértékben eltérő összeget jogszabálysértés hiányában sikertelenül támadta.

6. A felperest az Mt. 92. § (2) bekezdése alapján a jogviszonyának felmondással való megszüntetésére tekintettel 90 nap felmondási idő illetve meg, és az Mt. 93. § (1) bekezdése alapján 45 napra kellett felmenteni a munkavégzés alól, amelyre a (3) bekezdés szerint járó átlagkereset az utolsó munkában töltött napon volt esedékes. Az Mt. 100. § (5) bekezdése alapján felperes felmentési járandóságot nem igényelhetett, mert a jogviszonya a munkáltatói rendes felmondásnak megfelelő intézkedés alapján szűnt meg. Ezért a jogerős ítélet időpontjában esedékes átlagkeresetre hivatkozással a felperes sikertelenül támadta a felmentési időre megítélt átlagkereset tekintetében a jogerős határozatot.

7. A felperes az elmaradt munkabér és rokkantsági nyugdíj közötti különbséget iránti vagyoni és a nem vagyoni kártérítési igénye elutasítását az orvosszakértői véleményre hivatkozva támadta, és e tekintetben az elsőfokú ítéletre is kiterjedően a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és új eljárás elrendelését kérte.

8.

A munkaügyi bíróság ítélete indokolásában megállapította, hogy a szakértői vizsgálati módszer kellő részletezése hiányában nem tisztázható, hogy felperes pszichés megbetegedései (depressziós tünetegyüttes) és ebből eredő gyomor és érrendszeri megbetegedést súlyosító tünetek fennállása kizárólag a felperes személyes előadásra alapozva nyert megállapítást, vagy azt a perbeli időben

más orvosi adatok alátámasztották-e. A bíróság ezért a munkaviszony megszüntetésével való összefüggés hiányában a vagyoni kártérítési igényt elutasította. Ugyanakkor - az előbbieknek ellentmondóan - a nem vagyoni kártérítési igényt a munkaviszony megszüntetéssel összefüggésbe hozható depressziós állapotra tekintettel bekövetkező hátrány miatt alaposnak ítélte.

A másodfokú bíróság - ítéletének indokolása szerint - felperes vagyoni és nem vagyoni kárigénye tekintetében az ítélezése alapjául az orvosszakértői véleményben foglaltakat nem fogadta el, egyrészt a nem szakértői kompetenciába tartozó ténymegállapításokra, másrészt arra hivatkozott, hogy nem állapítható meg a szakértők mire alapozták, miszerint a felperes depressziója és ennek következtében fennálló egészségi állapota független a természetes kórokú megbetegedésétől, és kizárólag a jogviszony alperes részéről történő megszüntetésével áll okozati összefüggésben.

Az előbbiekre tekintettel a Pp. 182. § (3) bekezdése megsértését a felperes a felülvizsgálati kérelmében alappal panaszolta. A szakértői vélemény hiányosságát a munkaügyi bíróság és a másodfokú bíróság is észlelte, ennek ellenére nem a Pp. 182. § (3) bekezdése szerint járt el, holott a perben az alperes ellenőrző szakvélemény beszerzését indítványozta (53. sorsz. jkv. 1. oldal), és a másodfokú bíróság is az igazságügyi pszichológus szakértő meghallgatását tartotta indokoltnak (4. sorsz. fellebbezési tárgyalási jkv.), de azt a szakértő akadályoztatása miatt mellőzte. Ebből következőn a kártérítési igény elbírálása megalapozatlanság miatt jogszabálysértő.

A kifejtettekre tekintettel a Legfelsőbb Bíróság a Pp. 275. § (3) bekezdése alapján a jogerős ítéletnek a felek felülvizsgálati kérelmének sikertelenül támadott rendelkezéseit (az elmarad munkabér, étkezési hozzájárulás, felmentési időre járó átlagkereset címén az alperes marasztalását, a kártyapénz iránti kereset elutasítását) hatályában fenntartotta, míg azokat a rendelkezéseit, amellyel a végkielégítés összegét leszállította, a nem vagyoni kártérítés iránti keresetet elutasította és a vagyoni kártérítés iránti kereset elutasítását helybenhagyta, valamint az első, másodfokú perköltségről rendelkezett, a Pp. 275. § (4) bekezdése alapján hatályon kívül helyezte, egyben az alperest a jogellenesség jogkövetkezményeként terhelő marasztalás összegét 2.213.556 forintra felemelte, valamint alperest végkielégítés címén 255.000 forint és kamatai megfizetésére kötelezte. A vagyoni és nem vagyoni kártérítés iránti kereset elbírálása tekintetében a munkaügyi bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította. Egyebekben a jogerős ítéletet nem érintette a Legfelsőbb Bíróság.

Az új eljárás során a Pp. 182. § (3) bekezdése szerint eljárva tisztázni kell, hogy a felmondást követően a felperes természetes kórokú érbetegségével össze nem függő betegségei - depressziós állapot, gyomor nyálkahártya gyulladás illetve felmaródás, testi leromlás, fogyás - mikor jelentkeztek, azt milyen orvosi adatok támasztják alá, és ettől függően kell állást foglalni afelől, hogy e betegségek, illetve ezekkel kapcsolatban az érbetegségét illetően állapotrosszabbodása a munkaviszony megszüntetésével okozati összefüggésben következtek-e be. Ennek alapján hozható megalapozott döntés a vagyoni és nem vagyoni kártérítési igény jogalapja tekintetében, azt követően pedig annak összegszerűségéről.

A felperes a részítélettel elbírált kereseti kérelmei tekintetében kétharmad részben pernyertes nyert, ezért a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján az alperes a felperes 216.000 forint (180.000 forint ügyvédi munkadíj + ÁFA) együttes első, másodfokú és felülvizsgálati eljárási részköltsége megfizetésére köteles.

A hatályon kívül helyezett rész tekintetében a Legfelsőbb Bíróság a felperes felülvizsgálati eljárási költséget csupán megállapította, annak viseléséről az új határozatot hozó bíróság dönt (Pp. 275. § (5) bekezdés). Az alperes a felülvizsgálati eljárási költsége tárgyában a határozat hozatalának mellőzését kérte.

A 6/1986.(VI.26.) IM rendelet 14. §-a szerint a felülvizsgálati eljárás illetékét az állam viseli.

Budapest, 2007. szeptember 19.

Dr. Fekete Zsuzsanna s.k. a tanács elnöke, Dr. Földényi Gyuláné s.k. előadó bíró, Dr. Molnár Istvánné s.k. bíró